

พุทธโศก

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๓๗๘. เพราะเขาถามมาข้อ ๓๗๕. แล้วก็บอกขอยกเลิกคำถาม ข้อ ๓๗๘. เรื่อง “ขอขมา ขอยกเลิกคำถามนั้นครับเพราะผมเข้าใจแล้ว” ข้อนั้นเขายกเลิกไปแล้ว คือคำถามนี้ไม่มี คำถามนี้ไม่มี เขายกเลิกไปแล้ว แต่เรามันอยากตอบ เรามันอยากตอบ เพราะคำถามนี้มันเป็นประเด็นที่ว่าคนเขามาถามปัญหานี้เยอะมาก แล้วผู้ที่ปฏิบัติก็มาถามปัญหานี้เยอะมาก แล้วพระปฏิบัติมา เวลาปฏิบัติไปแล้วมีความผิดพลาด ก็มาถามปัญหาอย่างนี้เหมือนกัน

ที่นี้ปัญหานี้มันเป็นปัญหาที่คนมาถามบ่อยมาก เรื่อง “พุทธ โศกหรือไม่ศอก”

นี่ก็เหมือนกัน “สงบแล้วคำบริกรรมหายหรือครับ” เขาไม่เชื่อใจ เขาไม่เชื่อว่าพุทธโศกนี้จะหายได้

ถาม : ปัญหาข้อที่ ๑ ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่่มั่นองค์หนึ่ง เคยสอนไว้ว่าให้มีคำภาวนากำกับไว้ตลอด เมื่อใดที่เข้าสู่จิตสงบแล้วคำบริกรรมจะหายไปเอง

หลวงปู่ : แล้วเขาถามว่า “จริงหรือครับ”

ถาม : ปัญหาข้อที่ ๒ ถูกต้องที่สุดครับ

หลวงปู่ : เห็นได้ตามนี้เลย เพราะนี่ประสบการณ์ของเขา

ถาม : トラバドที่ยังรู้ว่าคำบริกรรมหายไป ยังสามารถบริกรรมต่อได้ ก็ต้องบริกรรมต่อไปก่อน จนไม่สามารถทำต่อไปได้ คือมันตัน นึกไม่ออก และนั่งอยู่ แล้วจึงค่อยถอนออกมาใช้ปัญญาพิจารณา (นี่คำถามเขา)

หลวงพ่ : นี่คือการเข้าใจผิดหมดใจ คือการเข้าใจผิด! นี่คนถามเขาเข้าใจของเขา
อย่างนี้ แล้วเขาบอกว่าเขาก็ไม่แน่ใจ เขาถึงบอกว่า “ถ้าสงบแล้วคำบริกรรมจะหายไป
หรือคะ” เขาไม่เชื่ออยู่แล้ว แล้วเขาบอกว่าประสบการณ์ของเขานี้ เขาบริกรรมอย่างไร
แล้วมันก็มี คือเขาตามรู้ไปไง มันก็มี จิตนิ่งขนาดไหนเขาก็รู้ได้ กระทั่งได้ตลอดไป
เพราะเขาภาวนาแบบอภิธรรม เขารู้ตลอด

ฉะนั้นคำบริกรรมนี้หายไปไม่ได้หรอก นี่ในความเห็นของเขา เขาถึงถามว่า

“สงบแล้วคำบริกรรมจะหายไปหรือคะ”

เราถึงบอกว่า “พุทธโศก” คำว่าพุทธโศกนี่นะ.. นี่แล้วเขาบอกว่า

ถาม : ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่่มั่นองค์หนึ่ง

หลวงพ่ : เราก็คิดว่าน่าจะเป็นหลวงตานี้แหละ

ถาม : ให้มีคำบริกรรมกำกับไว้ตลอดไป

หลวงพ่ : นี่เขาพูดอย่างนั้น เขาบอกว่าสายหลวงปู่่มั่นทำอย่างนี้ แต่พูดถึงว่า “ถ้า
มันสงบแล้วคำบริกรรมจะหายไปหรือ” เขาพูดนะ นี่เราจะเคลียร์ปัญหานี้ เราจะเริ่มเคลียร์
ปัญหานี้แล้ว

ปัญหาของมัน คือว่าสมัยหลวงปู่่มั่นท่านไปอยู่กับมูเซอ ท่านไปอยู่ที่นั่นแล้ว
มูเซอเข้าใจผิด เข้าใจผิดว่าหลวงปู่่มั่นท่านมาอยู่ที่นี้ เพราะเขาอยู่ในป่าในเขามันเป็น
ชุมชนของเขา แล้วมีผู้แปลกหน้าเข้าไป พอมีผู้แปลกหน้าเข้าไปเขาบอกว่าเป็นเสี้ยน
พระ ๒ องค์นี่เป็นเสี้ยนนะ อย่าเข้าไปใกล้จะเดี๋ยวจะมีภัยร้ายต่อเรานะ ที่นี้หลวงปู่่มั่น
ท่านรู้วาระจิตใจ

นี่ไงที่เราบอกเมื่อก่อนนี้ ที่ว่า “คุยกันทางสมาธิ” ถ้ารู้วาระจิตท่านก็รู้ว่าเขาคิดกัน
อย่างไรแล้ว พอคิดกันอย่างนี้แล้วท่านก็พูดกับ.. ตอนนั้นท่านไปกับมหาทองสุข ไป
ด้วยกัน ๒ องค์ ฉะนั้นหลวงปู่่มั่นถึงบอกวามหาทองสุขเป็นเพื่อนตาย เวลาไปอยู่ไหนมัน
จะเกิดวิกฤติด้วยกัน จะอยู่กับมหาทองสุข ก็เลยบอกมหาทองสุข ลูกศิษย์นะบอกว่าเรา
ไปไหนไม่ได้แล้ว นี่ดูความเมตตาของหลวงปู่่มั่นสิ ท่านบอกว่า

“มหา เราจะไปไหนไม่ได้ละ ถ้าเราไปไหนนะ เวลาเราไปแล้วถ้าพวกนี้ตายไป ถ้าอนาคตพวกนี้ตายไป เพราะเขาฟังโทษหลวงปู่มัน ว่าหลวงปู่มันเป็นเสือเย็น ถ้าเราไม่แก้ปัญหานี้ก่อน แล้วเรามาจากที่นี่ไป ประชาชนหมู่บ้านนี้ ถ้าเขาตายไปเขาจะเกิดเป็นเสือเป็นสามหมดเลย เพราะเขาฟังโทษหลวงปู่มันว่าหลวงปู่มันเป็นเสือเย็น ฉะนั้นเราไปไหนไม่ได้ เราต้องแก้ไขปัญหานี้ให้จบก่อน”

ฉะนั้นท่านก็ทนอยู่ที่นั่น พอทนอยู่นั้นปั๊บบวกนั้นก็เข้ามาดูนะว่ามันเป็นอะไร แล้วทำอะไรอยู่ แล้วพวกกะเหรียงเขามาถามว่า

“เห็นเดินไปเดินมานี่เดินทำไม”

นี่ไงจะเข้าพุทธโศกนี่แหละ พุทธโศกของหลวงปู่มันไง

“พุทธโศกเราหาย เราหาพุทธโศกอยู่ เราหาพุทธโศกอยู่”

“แล้วถ้าคนอื่นช่วยหาได้ไหม”

“ไอ้โฮ.. ถ้าช่วยหายิ่งดีใหญ่เลย มันยิ่งเจอได้ไวๆ”

นี่คืออุบาย อุบายบอกให้พวกกะเหรียงหัดภาวนา บอกว่าพุทธโศกเราหาย แล้วคนอื่นช่วยหาได้ไหม โอ๊ย.. ถ้ามีใครมาช่วยหานะก็ยิ่งดีใหญ่ มันจะได้เจอเร็วขึ้น.. ฉะนั้นพวกกะเหรียงเขาก็พุทธโศก พุทธโศก พุทธโศกของเขาไป เห็นไหม พุทธโศกไป พอจิตมันลงหมดที่ว่าพุทธโศกหายหรือไม่หายนี่แหละ.. หายหรือไม่หายนี่นะ คนภาวนาไม่เป็นพูดไม่ได้หรอก แล้วคนภาวนาไม่เป็นก็จะเถียงกันอย่างนี้ไปจนวันตาย แต่ถ้าใครเข้าไปเจอเข้าไปเห็นแล้วนะ พุทธโศกหายหรือไม่หายมันจะรู้

ฉะนั้นพอบอกว่าพุทธโศกหาย คำว่า “พุทธโศก” ของหลวงปู่มัน ท่านเป็นอุบาย เพราะพุทธโศกหลวงปู่มันไม่หายหรอก แต่ท่านบอกว่าพุทธโศกท่านหาย..

“ท่านที่เดินจงกรมอยู่ที่นี่ทำอะไรอยู่”

“ก็พุทธโศกเราหาย”

เขาก็เลยบอกว่า “ถ้าพุทธโศกหายแล้วพวกโยมจะช่วยหาได้ไหม”

“อู๋อู๋.. ได้สิ! ถ้าพวกโยมช่วยหามาจะยิ่งดีใหญ่เลย มันยิ่งได้พบง่ายขึ้น”

เขาก็พุทธโศกของเขาด้วยความเชื่อ ความใสสะอาดบริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งใดคาใจในหัวใจ ไม่มีลับลมคมในในหัวใจ เขาพุทธโศกของเขา พุทธโศกของเขาจนจิตเขาลง พอจิตเขาลงมันสว่างหมดนะ พอสว่างหมดแล้วมองไปที่หลวงปู่มัน เห็นเป็นดวงใจหลวงปู่มันใส ครอบโลกธาตุเลย อู๋อู๋.. ก็มลงกราบนะ “อู๋อู๋..ไม่หาย! พุทธโศกหลวงปู่มันไม่หาย พุทธโศกเราต่างหากหาย”

พอเข้าขึ้นมาก็ไปกราบท่าน เห็นไหม บอกว่า

“ตุ้โกหก พุทธโศกไม่หาย พุทธโศกพวกเราสิหาย”

ก็เลยกราบแล้วกราบอีก เข้าใจผิดว่าเป็นเสือเหียน มีความเข้าใจผิดเพราะจิตมันมีอคติ ถ้าพวกนี้ตายไปจะเกิดเป็นเสือเป็นสางหมด นี่หลวงปู่มันท่านพูดนะ ฉะนั้นหลวงปู่มันท่านว่า “มหาทองสุข เราจะไปไหนไม่ได้นะ เราต้องอยู่ที่นี้ อยู่ที่นี้จนกว่าจะแก้ทิฐิมานะ จนกว่าจะแก้ความเห็นของเขาได้ ถ้าแก้ความเห็นของเขาได้ แล้วเราก็อบายไป”

พอแก้ความเห็นของชาวหมู่บ้านนั้น ได้หมดเลย เสร็จแล้วท่านก็จะลาจากแล้ว โอ้โฮ.. ร้องให้รำพันนะ “ตุ้ไม่ต้องไป ตุ้อยู่นี่ ตุ้ตายทางนี้ก็เผาได้ ตุ้จะต้องการอะไรทางนี้ ก็ให้ได้ ตุ้ไม่ต้องไป ตุ้ไม่ต้องไป” ไม่ให้ไปแล้ว ที่แรกว่าเป็นเสือเหียนนะ

คำว่าพุทธโศกของหลวงปู่มัน มันเป็นอุบายว่าพุทธโศกหาย แต่คำว่าพุทธโศกหายของหลวงตา มันเป็นเรื่องหนึ่ง เวลาหลวงตานี้ท่านบอกว่าท่านออกประพฤติปฏิบัติ พอท่านออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ที่แรกตอนที่ท่านเรียนอยู่ เห็นไหม ท่านบอกเรียนอยู่ ๗ ปี ท่านก็พุทธโศก พุทธโศกอยู่ เพราะว่ามันไม่ต้องคิดอะไรมาก เพราะท่านกำลังศึกษา ท่านจะเรียนบาลีอยู่

ที่นี้ท่านไปเรียนบาลีอยู่ ท่านบอกว่าพุทธโศก พุทธโศกนี้เหมือนจอมแห เหมือนเราทอดแหแล้วเราดึงขึ้นมา จอมแห แหม่นจะรวมเข้ามาเป็นหนึ่งเดียว พุทธโศก พุทธโศกของท่าน ท่านบอกท่านได้สมาธิ ได้จิตรวมนี้ ๓ หน ๗ ปีนี้ได้ ๓ หน ที่นี้พอท่านจะออกปฏิบัติจริงจัง เพราะท่านจบบาลีแล้ว ท่านเรียนจบเป็นมหา ท่านจะออกประพฤติปฏิบัติ

ใช่ไหม ท่านก็คิดว่าท่านเป็นตัวของตัวเองแล้ว ท่านกำหนดจุดเฉยๆ ท่านบอกท่านดูเฉยๆ ท่านไม่มีอะไรเลย ท่านดูไว้เฉยๆ

นี่ไปอยู่ที่จักราช อยู่อย่างนี้จิตมันก็สงบได้ แต่สงบแล้วพอเริ่มออกทำงานมันเสื่อมหมดเลย ไปทำกลดหลังหนึ่งบอกเสื่อมหมดเลย พอเสื่อมแล้วนี้ทุกข์มากเลย ก็พยายามจะดูเฉยๆ ตั้งสติเฉยๆ เพราะมีความรู้ ท่านจบมหามา โอ๊ย.. เราทำของเราได้ ทุกอย่างทำได้ พอทำงานไหนมันก็ไม่ได้ ท่านบอกว่าทำอยู่เกือบเป็นเกือบตาย สงบวัน ๒ วันนะ เหมือนกลิ้งครกขึ้นภูเขา แล้วครกนั้นมันจะกลิ้งทับตัวเองแบนแต่ดแต่เลย

ทำอย่างไรก็ทำไม่ได้ ทำอย่างไรก็ไม่ได้ จนพยายามคิดของท่านเองไง เอ๊ะ.. ทำไมเป็นอย่างนี้ เพราะว่าขนาดศึกษามาจนเป็นมหา แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติมาก็มีหลวงปู่มันเป็นหลัก สุดท้ายแล้วว่า “เอ๊ะ.. เราคงขาดคำบริกรรม”

พอขาดคำบริกรรมท่านก็บอกกำหนดพุทโธ พุทโธ ๓ วันแรก.. นี่คำนี้เวลาใครดูจิตกันเคยนะ ใครปล่อยใจอ่อนเร่จนเคยนะ เวลาจะบังคับนี่ท่านบอก “ออกแทบแตก!”

๓ วันแรกมาพุทโธใหม่นี้จะออกแทบแตกเลย ทั้งๆ ที่ที่แรกก็พุทโธมานี้แหละ แต่เพราะมีการศึกษามา เพราะต้องการสะดวกใช่ไหม เรามีปัญญาใช่ไหม เพราะปัญญาของเราเป็นเหี่ยวของความคิดเราเองไง พอสุดท้ายแล้วมันก็เสื่อมหมดเลย แล้วเสื่อมหมดก็เอาขึ้นมาไม่ไหวด้วย พอขึ้นไปวัน ๒ วันมันก็กลับมาทับแล้ว เพราะไม่มีหลักยึด ไม่มีคำบริกรรม

อย่างเช่นพระพุทธรเจ้าก็มีอานาปานสติกำหนดลมไว้ ถ้าไม่มีหลักยึดมันก็กลิ้งทับอย่างนั้นละ จนสุดท้ายไม่ไหวไง พอไม่ไหวขึ้นมา เอ๊ะ.. เป็นเพราะเหตุใด เป็นเพราะเหตุใด ก็ทุกข์มากๆ นี่คนเจริญแล้วเสื่อมจะทุกข์มาก สุดท้ายเพราะขาดคำบริกรรม ท่านก็มาพุทโธ พุทโธนี่แหละ

พุทโธ พุทโธ พุทโธ ๓-๔ วันมันอึดอัดมาก เพราะว่าจิตเรานี้เหมือนเด็กๆ เราเคยปล่อยมันตามสบาย แล้วไปบังคับให้มันอยู่ในอำนาจของเรา ท่านบอกแย่มากเลย แย่มากคือกิเลสมันโดนบังคับนี่มันต่อต้านมาก มันมีความทุกข์มาก แต่ท่านก็ทำด้วยความจริงจังของท่าน ท่านพุทโธ พุทโธ พุทโธ จนพุทโธหายไป

คำว่า “พุทธโศกหาย” นี้พุทธโศกไม่ได้ เห็นใหม่

ถาม : ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่นองค์หนึ่ง เคยสอนไว้ว่าให้ใช้คำภาวนาคำกับไว้ตลอดไป เมื่อใดที่จิตเข้าสู่ความสงบแล้ว คำบริกรรมจะหายไป

หลวงปู่ : นี่ไง ความจริงมันปรากฏ ความจริงมันเป็น พอมันหายไป เห็นใหม่ คนภาวนาไม่เป็นนะ พอพุทธโศกมันหายไป มันหายด้วยความซื่อสัตย์ มันหายด้วยข้อเท็จจริง มันไม่ใช่หายด้วยความกะล่อน มันไม่ได้หายด้วยความมารยาสาโดย เดี่ยวจะเข้าตรงนี้.. ถ้ามันหายด้วยข้อเท็จจริงมันจะเป็นอย่างนี้ พอพุทธโศกมันหายไปเพราะคนไม่มีอะไรต่อรองไว้ใหม่ พอพุทธโศกหาย เอ๊ะ! ทำไมเป็นอย่างนี้ล่ะ พอพุทธโศกหาย อ้อ.. พุทธโศกก็อยู่กับผู้รู้

นี่อานาปานสติ เวลารวมใหญ่มันเป็นอย่างนี้ เพราะเวลารวมใหญ่นะ พุทธโศก พุทธโศกนี้เรามีจิตกับคำบริกรรม พุทธโศก พุทธโศกมันเป็นสองตลอด พุทธโศก พุทธโศก พุทธโศกจนมันเป็นหนึ่งเดียว นี่มันเป็นหนึ่งใน มันไม่มีอะไรกระทบใจ เหมือนมือเรามีสองข้าง เราทำงานกันหมดเลย แต่เรามีมือข้างเดียว มือจะไปกระทบกับอะไร

พอพุทธโศก พุทธโศก.. พุทธโศกจนมันเป็นอันเดียว มันจะกระทบกับอะไร พอไม่กระทบอะไรแล้วทำอย่างไรต่อไปล่ะ ทำอย่างไรต่อไป? ฉะนั้นก็อยู่กับผู้รู้ชะ อยู่กับผู้รู้ พอมันคลายออก เห็นใหม่ พอมันคลายออกมันก็มีแล้ว พอมีก็พุทธโศกอัดเข้าไปอีก พุทธโศกอัดเข้าไปอีก

“ฉะนั้นพุทธโศกนี้หายจริงๆ! แต่มันต้องหายด้วยข้อเท็จจริง”

ทีนี้เราจะพูดถึงที่ว่าเวลาสังคมเขาสับสนกันตรงนี้แล้ว สังคมเขาสับสนกันว่า ถ้าพุทธโศกมันหาย พุทธโศกมันหาย.. ฉะนั้นคนที่สอน อย่างเรานี้เราอยู่กับครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ หลวงปู่มั่น หลวงตา ครูบาอาจารย์ของท่านเป็นพระอรหันต์หมดเลย ท่านก็พูดถูก สอนถูกหมดเลย ใ้เราฟังบวชใหม่ใช้ใหม่ เราก็ฟังหลวงตา ฟังหลวงปู่มั่นท่านพูดนะ บอกพุทธโศกหายใช้ใหม่ พุทธโศกหายเราก็พุทธโศก พุทธโศกจะให้หายไง จะให้หาย

มีพระหลายองค์มาก มาหาเราบอกว่า “พุทธโศกต้องหาย” เพราะข้อเท็จจริงอย่างนี้เรารู้ อยู่ ธรรมดาตามความเป็นจริง พุทธโศกมันจะหายไป เพราะพุทธโศกนี้เป็นสมมุติ พุทธโศกนี้

เราวิตกขึ้นมา พุทธโศภิตนี่เรานึกขึ้นมา แต่เวลามันสงบมันสงบโดยตัวของมันเอง แต่ต้องอาศัยพุทธโศภิตเข้าไปไง อย่างเช่นเราจะกินข้าว เราจะหุงข้าว เราไม่มีข้าวเปลือก เราไม่มีข้าวเปลือกมาตีเป็นข้าวสาร เราจะเอาข้าวที่โหมมาหุง

นี่ก็เหมือนกัน จิตของเรา เราไม่กำหนดพุทธโศภิต ไม่พัฒนาขึ้นมา จิตมันจะสงบได้อย่างไร จิตมันก็อยู่ของมัน มันคิดว่ามันสงบไป ละนั่นโดยข้อเท็จจริงนี่พุทธโศภิตมันหายโดยข้อเท็จจริง ทีนี้เราบวชใหม่ใช่ไหม เราบอกหลวงตาท่านบอกว่าพุทธโศภิตหาย หลวงปู่มันก็บอกพุทธโศภิตหาย คุณก็พยายามจะทำให้มันหาย

นี่ไงพอจะทำให้มันหาย พอเริ่มต้นไปทำขึ้นมา แล้วมันก็หายไปจริงๆ หายไปสู่ไหน หายไปสู่สวรรค์ หายไปสู่ความไม่รู้ แล้วถึงกันนะว่าพุทธโศภิตหาย พุทธโศภิตหาย.. เรานี้แก้งลมก็ได้ เหมือนกับเราแก้งลมนะ ความคิดเราเป็นทุกข์มาก แล้วเราจะไม่ให้คิด เราจะไม่ให้คิด แล้วมันได้ไหม?

ทีนี้พอพุทธโศภิต พุทธโศภิตมันหาย คำว่าพุทธโศภิตหาย เราเคยเป็นอุบายของเราละ เราพูดกับพระหลายองค์ที่ว่าพุทธโศภิตหาย เราบอกว่า “พุทธโศภิตห้ามหาย!” ถ้าพุทธโศภิตห้ามหาย ให้เราพุทธโศภิตชัดๆ นะ พุทธโศภิตชัดๆ ไปนี่นะ พอพุทธโศภิตไปเรื่อยๆ มันจะไม่ตกกังวลค์ แล้วพอเราห้ามหายนะ! ห้ามหาย! แต่ถ้ามันจะหายนะ มันหายของมัน โดยข้อเท็จจริง

เหมือนน้ำแข็งนี่นะ เราเอาน้ำแข็งก้อนหนึ่งไว้บนฝ่ามือ แล้วบอกว่าน้ำแข็งห้ามละลาย มันเป็นไปได้ไหม? น้ำแข็งมันต้องละลายไปหมดใช่ไหม อันนี้ก็เหมือนกัน เราพุทธโศภิตชัดๆ เวลามันเข้าสมาธินี้มันเหมือนน้ำแข็งที่ละลายลงไป พอละลายไปแล้วมันเหลือแต่น้ำ

นี่ก็เหมือนกัน พุทธโศภิต พุทธโศภิต พุทธโศภิต จนมันพุทธโศภิตไม่ได้ จนพุทธโศภิตไม่ได้มันเป็นความจริง นี่พูดถึงข้อเท็จจริงนะ แต่เพราะพระเรา เพราะความเห็นของเรา บอกพุทธโศภิตต้องหาย พุทธโศภิตต้องหาย แล้วเราก็อโศภิตเราหลอกใจ เราเริ่มต้น ๑. คืออยากให้มีหาย ๒. สร้างภาพการหาย ๓. ทำไม่รู้ไม่ชี้ให้มันหาย พอมันหายแบบนี้มันหายแบบแก้งลมหายไป

เพราะเราไปรู้ใจทัยไว้แล้ว รู้คำตอบไว้แล้วว่าพุทธโศภิตต้องหาย อ้าว.. พุทธโศภิตต้องหายไง พอพุทธโศภิตต้องหาย ทุกคนพยายามจะให้มันหาย มันก็เลยกลายเป็นว่าซื้อบื้อ หาย

แบบคำบริกรรม แต่ไปอยู่กับความซื่อป้อของตัว แล้วก็บอกว่าอันนั้นเป็นสมาธิ มันถึงได้
ทำสมาธิกันไม่ถูก ทำสมาธิกันไม่เป็น

ฉะนั้นพอบอกว่ามันเป็นไปได้ที่พุทธโศภาย เพราะของเขายกบอกว่า เขาคุณแลเขา
พิจารณาของเขา เขายกบอกว่าเขาคุณหนอ เห็นหนอ รู้หนอ กระทบหนอ ความหนอของเขา
เขายกบอกว่าเป็นไปได้ที่จะหาย.. ก็เป็นไปได้ เพราะอะไร เพราะมันไม่เคยหายไง
เพราะมันไม่เคยหายมันก็ไม่รู้ว่าหายไง มันไม่เคยหายเพราะอะไร เพราะบอกว่า ถ้ามัน
หายไปมันจะขาดสติ ถ้ามันหายไปมันไม่มีสติ มันไม่มีปัญญา เราก็ก้าวมันจะหาย ก็เลย
ว่าคุณของเราไปด้วย

จิตมันจะหลอกไปเรื่อย มันจะละเอียดขนาดไหนมันก็กระทบตลอด มันไม่มีหาย
หรืออก คำว่าไม่หายนี่เพราะอะไร เพราะเราทำไม่ถึงที่สุดของมัน เขายกบอกว่าถ้าพุทธ โศ
ภโศไป เห็นไหม ถ้าพุทธโศมันจะหายนะมันจะไปสู่ทางตัน คำว่าไปสู่ทางตันเพราะตัวเอง
ไม่รู้ไง

เราจะเปรียบเทียบนะ นักกีฬากระโดดน้ำ เขาต้องมีสะพานโซ่ไหม เวลาเขา
มีสะพานไปนี่ เราเดินไปจะกระโดดน้ำ นักกีฬาอยู่บนสะพาน ที่สุดแห่งสะพานมันก็เป็น
สะพานตัด เหมือนสะพานที่กระโดดน้ำ มันก็ต้องไปสู่อากาศ ไม่มีสะพานรองรับ แต่
ขณะที่เราจะไปกระโดดเราต้องเดินไป เราเดินบนสะพานหรือเปล่า? แน่นอน เราเดินบน
สะพานไป

ทีนี้เราเดินบนสะพานไป เราพุทธโศ พุทธโศนี่มันมีของมันโซ่ไหม เวลามันทะลุไป
ทะลุคือเรากระโดดจากสะพาน เรากระโดดจากกระดานกระโดดไป มันจะมีอะไรรองรับ
เรา ไม่มี เราอยู่บนอากาศโซ่ไหม ฉะนั้นสิ่งที่ว่ามันเป็นทางตัน พอมันออกไป พอจิตมัน
จากสมมุติ เห็นไหม ปุณฺณ เป็นกัลยาณปุณฺณ ถ้ามันหลุดออกไปจากสิ่งที่รองรับ มันก็
เป็นอีกสถานะหนึ่งโซ่ไหม มันจะเป็นทางตันที่ไหน

ไอ้คำว่าทางตัน เพราะเราเข้าใจว่าเป็นทางตัน พอถึงทางตันแล้วเราออกใช้
พิจารณา ฉะนั้นนี่มันเป็นความเข้าใจผิด! เป็นความเข้าใจผิดของผู้ที่ไม่เคยปฏิบัติ หรือ
ปฏิบัติแล้วไม่ถึงที่สุด ฉะนั้นหลวงพ่อท่านพูดบ่อย บอกว่า “เดี๋ยวนี้เขาปฏิบัติกันพอเป็น
พิธี”

คำว่าพอเป็นพิธี ก็ปฏิบัติพอเป็นพิธี เห็นไหม ก็นี่ไงปฏิบัติต้องอยู่ในกรอบหมด จะไม่ยอมกระโดดน้ำ เพราะกระโดดน้ำไปเดี๋ยวมันตาย จะต้องอยู่บนสะพานตลอดไป แล้วก็ต่อสะพานไปเรื่อยๆ ยาวไปเรื่อยๆ พิจารณาไปอย่างไรมันก็อยู่ในสะพานไปเรื่อยๆ ไม่ยอมกระโดดออกไป

นี่ความคิดของเขาคือเขาไม่ยอมกระโดดออกไป เพราะกระโดดออกไปมันก็กระโดดออกไปสู่โลกุตตรปัญญา เราอยู่บนสะพานนี้มันก็เป็นโลกียปัญญา มันเป็นโลกียะ มันเป็นความรู้สึก เป็นความผูกพัน เป็นเวรเป็นกรรม เป็นสิ่งที่ใจนี้สร้างมา เขาไม่ยอมออกไปสู่ความจริง เขาจะอยู่กับสิ่งที่มันเป็นสมมุติบัญญัติที่จิตเราสร้างมา

นี่มันมุกกลับนะ มุกกลับ มีพระบางองค์พอปฏิบัติแล้วเขาบอกว่าเขาพ้นจากทุกข์ เขาพ้นจากสมมุติบัญญัติ เขาบอกเกิดมาจากใคร เกิดมาจากธาตุ ๔ ไม่มีพ่อไม่มีแม่ แต่ของเราเนี่ยพระพุทธเจ้ายังเกิดจากพระเจ้าสุทโธทนะ มันต้องมีพ่อบ้าง มันมีที่มันไปที่ไป สมมุติบัญญัติไง เราต้องเกิดจากสมมุติไป แต่ถ้าบอกว่าเราเกิดมาจากธาตุ ๔ เราก็บอกว่าเราเกิดมาจากไม้กระบอก เราไม่มีสมมุติบัญญัติ เราเข้าใจสิ่งใดไม่ได้เลย

มันต้องมีของมัน ฉะนั้นถ้ามีของมัน พอถ้ามันไปสู่ความจริง เห็นไหม มันพ้นจากสมมุติบัญญัติออกไป ทีนี้พอมันพ้นไปนี่มันพ้นไปอย่างไร นี่ถ้าเป็นมันถึงเป็นไปไม่ได้ ใจ แต่ถ้ามันไม่เป็น เห็นไหม มันไม่เป็น ถ้าปฏิบัติไปมันก็พ้นจากพุทธพจน์ พอพ้นจากพุทธพจน์ไปแล้วมันก็จะเสียหาย อะไรก็ว่ากันไป

ถ้าภาวนาแล้วมันติดกันอย่างนั้น มันก็จะเป็นไปไม่ได้ ความเป็นไปไม่ได้นี่ถ้าพุทธโศก เพราะความเข้าใจผิดทั้งนั้น ฉะนั้นจำได้ไหมเวลาหลวงตาท่านมาโพธารามท่านจะพูดบ่อย

“ถ้าคนไม่เคยรวม จะไม่รู้ว่ารวมเป็นอย่างไร คนไม่เคยเข้าอัปนาสมาธิ จะไม่รู้ว่าจะอัปนาสมาธิเป็นแบบใด”

แล้วมันจำเป็นไหมว่า ต้องเข้าถึงอัปนาสมาธิแล้วถึงออกมาพิจารณา การพิจารณาของเขานะ บอกว่า “พอเข้าไปสู่ทางตัน นี่ก็ไม่ออกแล้วนั่งอยู่อย่างนั้นค่อยถอนออกมาใช้ปัญญา”

นี่ก็ไม่ออก นิ่งอยู่อย่างนั้นแล้วค่อยถอนออกมาใช้ปัญญา.. คำว่าเข้าแล้วถอนนี้ เวลาเราเข้าใจ คำว่าถอน เห็นใหม่ เข้าสมาธิ ถอนออกสมาธิ มันก็เป็นรูปธรรมใช้ใหม่ เป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ แต่ถ้าคนเข้าสมาธินี้ถอนอย่างไร? เข้าอย่างไร? เวลาออก ออกอย่างไร? เวลาเข้านี้จิตละเอียดเข้าไปขนาดไหน?

ขนาดกำหนดอานาปานสติ กำหนดลมชัดๆ เวลาถ้าจิตมันละเอียดขนาดไหน ถ้า มันเห็นลมมันใส เห็นลมต่างๆ แล้วลมละเอียดขึ้นมาลมเป็นอย่างไร แล้วพอมัน ละเอียดจนมันวางลม เห็นใหม่ มันวางลมมันปล่อยหมด แต่ความรู้สึกมันมี มันปล่อย ลมหมดเลย พอปล่อยลมหมดเลยนี้มันสักแต่ว่ารู้เลย พอมันสักแต่ว่ารู้ คนก็ตายแล้ว

เวลาใครกำหนดลมไป อู้ฮู.. พอมันวูบวาบกลายเป็นก็ตาย นี่มันจะกระโดดจาก ไม้ไผ่ นักกีฬากระโดดน้ำมันจะกระโดดจากไม้ไผ่ขึ้นไป พอจะกระโดดจากไม้ไผ่ออกไป นะ กลัวมันจะตกจากที่สูง กลัวจะกระแทกกับพื้นตาย กลัวเป็นก็ตาย กลัวไปหมดเลย ถ้าปฏิบัติไม่จริงนะ ถ้าคนเขาเคยเป็นความจริง เวลามันจะกระโดดนะพุ่ง ออกไปเลย เพราะมันกระโดดออกไปแล้วมันจะอยู่บนอากาศ โอ้อโฮ.. มันจะอยู่ในความ ว่าง โอ้อโฮ.. มันจะมีความสุข โอ้อโฮ.. ถ้าคนเคยกระโดดไปแล้วมันไม่เคยตาย อยากจะ กระโดดบ่อยๆ แต่มันไม่ลงนะสิ

เวลาพุทธโศกๆ นี่หายจริงๆ แต่หายตามข้อเท็จจริง แต่เพราะพวกเรามันไม่เป็น แล้วมีพระ เพราะมีพระเคยมาถามปัญหานี้บ่อย บอกพุทธโศกต้องหาย พอเขาบอกทำไมถึง ต้องหายละ ก็อาจารย์ผมบอก บอกพุทธโศกมันจะหาย มันต้องหาย พุทธโศกผมหายแล้วผมได้ อะไร เราฟังคุณแล้วมันไม่มีสมาธิใจ พุทธโศกนี่คือแก๊งหาย หรือทำให้มันหาย

ถ้าทำให้มันหายมันเหมือนหนึ่นะ ถ้าเราไม่ใช้มูลหนึ่นะเราไม่พ้นจากหนึ่นะหรือ ที่ นี้พอบอกว่าเราต้องใช้หนึ่นะใช้ใหม่ เราก้ไปต่อรองแล้วต่อรองอีก คือพยายามจะให้มัน หมดหนึ่นะโดยไม่ได้ใช้หนึ่นะ ไม่มีทางพ้นหนึ่นะหรือ หนึ่นะก็เหมือนกัน ถ้าพุทธโศกมันจะหาย มัน เหมือนกับมูลหนึ่นะ ใช้หนึ่นะตามมูลหนึ่นะนั่น หมดมูลหนึ่นะมันก็ปล่อยหมด

ฉะนั้นพุทธโศกนี้มันจะหายโดยที่มันพ้นจากหนึ่นะ หายคือมันจะลงสู่ความสงบ มันจะ หายของมัน แต่เพราะเราใจร้อน แล้วบางทีจิตละเอียดปั๊บเราคิดว่านี่หายแล้ว แต่ความ

จริงหายแล้วเป็นอย่างไรละ “นี่พุทธโศกได้ใหม่.. ได้ครับ” แล้วมันหายได้อย่างไรละ? คือเราไม่นึกไง เราไม่บริกรรมไง แล้วว่ามันหายไง

ฉะนั้นใหม่ๆ เห็นใหม่ เวลาโยมมาหาส่วนมากเลย นี่ว่างๆ ทำอย่างไรต่อ สมมุติว่าเรารู้ว่าเขาไม่ยอมนึก “สมมุติว่านี่พุทธโศกได้ใหม่.. ได้ครับ” ถ้าสมมุติว่านี่ได้มันก็ไม่นึกอยู่แล้ว แล้วมันหายได้อย่างไรละ?

“สมมุติว่านี่พุทธโศกได้ใหม่”

“ได้ครับ”

“แล้วทำไมไม่นึกล่ะ”

“อ้าว.. นึกแล้วมันหายบ๊อง”

นี่ไงถ้ามันหายอย่างนี้ หายแบบเข้าใจผิด ตัวเองเข้าใจผิดว่ามันหายแต่มันไม่หาย ค่อนข้างจะหายไง นี่ไงคำว่าพุทธโศกหาย ถ้าเราตีความกันผิดๆ พอภาวนาไปมันจะมีโทษกับเราเอง เหมือนกับเราตั้งเจตย์ผิด เราเข้าใจเจตย์ผิด พอเราทำไปแล้วเราจะได้ผลตอบแทนที่ผิด แต่ถ้าเราตั้งเจตย์ถูก เห็นใหม่ พุทธโศก พุทธโศก พุทธโศก จะหายหรือไม่หายไม่ใช่เรื่องของเรา พุทธโศก พุทธโศก พุทธโศก ยิ่งตะโกนยิ่งดีใหญ่ ตะโกนในใจนะซัดๆ เลย พุทธโศก พุทธโศก พุทธโศก ถ้ามันจะหายนะมันรั้งให้หายเลย เราตะโกนพุทธโศกอย่างไรก็ได้ มีพุทธโศกไปเถอะจิตมันจะหาย วูบ... ไป โอ้โฮ ลงลึกมาก

ข้อเท็จจริงเป็นอย่างนี้ เราบอกพุทธโศกหาย หายจริงๆ! แต่หายตามข้อเท็จจริง ไม่ใช่พุทธโศกหายด้วยความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้เจตย์ก่อนไง รู้ว่าพุทธโศกมันจะหาย ก็แก่งให้มันหายซะ ถ้าแก่งขึ้นมาแล้วมันเป็นอย่างนี้ อู้อู้อ.. จิตมันดี

จิตมหัศจรรย์มากนะ จิตมีความรู้ความเห็นแปลกประหลาดลึกลับมาก แต่ที่มันไม่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าเรามีกรอบของสังขาร กรอบของความรู้สึกนึกคิดเรานี้ควบคุมไว้ ฉะนั้นจิตของเราไม่เคยแสดงออกโดยอิสระภาพเลย จิตของพวกเราโดนครอบงำไว้ด้วยข้อมูลทางวิชาการที่เราศึกษามา ข้อมูลวิชาการที่เรารู้อะไรมา สิ่งนี้มันครอบงำจิตเรา

เหมือนผู้ใหญ่เลย เราเข้าสู่สังคมนี่เราเสียมารยาท เราต้องทำให้เรามีมารยาท เราต้องอยู่ในสังคม สิ่งที่เป็นมารยาทนี้ มันควบคุมความรู้สึกของเราทั้งหมดไม่ให้แสดงออกใช้ใหม่ การศึกษา ประสบการณ์ชีวิต ความเป็นไปของเรา มันครอบงำจิตของเราไว้ ฉะนั้นจิตของเรามันไม่ได้แสดงออกตามข้อเท็จจริงของมันเลย ฉะนั้นเราพุทธโศภานี้เราจะลอกออกหมด ให้มันถึงที่สุดแล้ว ให้มันแสดงตัวตามข้อเท็จจริงของมัน ถ้าตามข้อเท็จจริงของมัน นี่คือสัมมาสมาธิไง

การปฏิบัติทั้งหมด ถ้าผลของมันทำถูกต้อง มันจะเป็นสมณะทั้งหมด มันจะเข้าสู่ความสงบทั้งหมด แล้วบอกว่าเป็นนิพพานๆ นิพพานเพราะอะไร นิพพานเพราะคนไม่รู้จักนิพพาน พอคนไม่รู้จักนิพพานปั๊บ พอมันสงบเข้ามามันก็นึกว่านิพพาน แล้วนิพพานมันทำไมเสื่อมได้ละ อ้าว.. เสื่อมได้เพราะมันยังไม่ขาด นิพพานมันยังไม่ขาดเอาที่สุด ไปถอนเอาที่สุด มันก็ว่ากันไปนะ เวลามันผิดข้อที่ ๑ มันจะตั้งปัญหามาแก้ข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ มันจะแก้ตัวมัน ไปตลอด แก้จนมันถึงที่สุดมันก็แก้ไม่ได้

ฉะนั้นเราจะยืนยันกับผู้ถาม เขาบอกว่าพุทธโศภาย ในคำถามนี้มันถามเหมือนกับว่าพุทธโศภานี้หายไปไม่ได้ หายไม่ได้เพราะอะไร เพราะเขาทำแล้วมันไม่เคยหาย เขาบอกมันจะละเอียดขนาดไหนนะ ขนาดจนที่ไม่มีอะไรเลย จนจิตเขาเคยเป็นผลึกแก้วใส เขาก็เห็นเป็นความใสอันนั้น.. อันนี้ถูก ถูกเพราะอะไร ถูกเพราะพอจิตมันละเอียดเข้าไปแล้วมันจะเห็นนิมิตของมัน มันจะรับรู้อะไรของมัน รับรู้ไปเรื่อยๆ ถ้ามันยังพุทธโศภานี้ได้ ยังพุทธโศภานี้ต่อไปนะ

ความรับรู้นั้นก็เหมือนกับพุทธโศภานี้แหละ ผลึกแก้วใสนั้นก็คือคำบริกรรมนั่นแหละ นี่ใสก็คือคำบริกรรมนั่นแหละ เพราะมันเห็นใจ.. ผู้รู้กับสิ่งให้ถูกรู้ ถ้าไม่มีความรับรู้ว่ามีใครรู้ว่ามีใครรับรู้ว่าเป็นผลึกแก้ว ใครรู้ว่าเป็นผลึกแก้ว ผลึกแก้วกับผู้รับรู้มันก็คนละอันอยู่แล้ว ถ้าพูดถึงคำบริกรรมพุทธโศภานี้ พุทธโศภานี้พอผลึกแก้วเราก็สงสัยผลึกแก้วมันสวย แต่ถ้าเป็นพุทธโศภานี้ พุทธโศภานี้คือพุทธธานุสติ มันไม่ทำให้จิตนี้ไขว้เขวใจ ไม่เห็นว่าเป็นดี นี่ไม่ดี

พุทธโศภานี้ไปเรื่อยๆ พุทธโศภานี้ไปเรื่อยๆ คำบริกรรมไปเรื่อยๆ จิตมันมีกำลังขนาดไหนก็พุทธโศภานี้ไปเรื่อยๆ มันเป็นพุทธธานุสติ มันเป็นกลาง เป็นธรรมะ มันเป็นธรรมะคือว่า

เป็นพุทธานุสติ มันก็เกาะนี้เข้าไป เกาะนี้เข้าไป พอเกาะนี้เข้าไปจนถึงที่สุด มันถึงว่าเป็น
อัปปนาสมาธิ คือสักแต่ว่ามันปล่อยหมด ดับเลย.. ดับทีหนึ่ง ๒ ชั่วโมงก็ได้ ๓ ชั่วโมงก็
ได้ หรือ ๔ ชั่วโมงก็ได้ แล้วแต่ว่าคำบริกรรมมากน้อยขนาดไหน จิตเข้มแข็งมากขนาด
ไหน มันเข้าสู่ที่นั่น

ฉะนั้นพอเข้าสู่ที่นั่นแล้วบอกว่า แล้วจะออกมาพิจารณาอย่างไร.. นี่ที่ว่าจิตมัน
ถอน ใครจะไปถอนมัน! ใครจะไปถอนมัน! ถ้าเราพยายามจะถอนนี่นะมันกระเพื่อม
ออกมานั่นละ ครูบาอาจารย์ที่มีความชำนาญท่านบอกว่า

“ถ้าจิตสงบแล้วเราอย่าไปกวนจนกว่ามันจะคลายตัวออกมา”

จิตถอนนี่นะมันเหมือนกับตะกอน ตะกอนในน้ำเวลาเราตั้งไว้ ตะกอนมันลงก้น
แก้วน้ำจะใส พอเราเขย่าแก้ว แก้วขยับตะกอนมันจะเริ่มขุ่นขึ้นมา

จิตที่เข้าสมาธิมันจะเหมือนน้ำใส เวลามันคลายตัวออกมา นี่มันคลายตัวออกมา
พอมันคลายตัวออกมา เห็นใหม่ มันมีความรับรู้ เพราะน้ำใสมันก็มีคุณภาพอันหนึ่ง พอ
น้ำขุ่นมันก็มีคุณภาพอันหนึ่ง พอจิตมันคลายตัวออกมาปั๊บ พอคลายตัวออกมานี้เรามีสติ
ใจใหม่ เราก็ให้พิจารณากายเลย ให้พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ถ้ามันเข้าสู่กาย เวทนา
จิต ธรรมนี่เพราะอะไร เพราะจิตมันใส เพราะจิตมันมีกำลังของมันขึ้นมา มันก็เลยจะเป็น
วิปัสสนา นี่สติปัญญา ๔

ถ้ามีจิตสงบ เห็นใหม่ สติปัญญา ๔ มันถึงจะเป็นสติปัญญา ๔ โดยเจตนาธรรม
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถ้าเราคิด พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณา
จิต พิจารณาธรรม นี่มันโดยสมมุติ โดยนึกเอา ฉะนั้นเราถึงบอกว่า ถ้าเขาภาวนาโดย
รูปแบบนะ ภาวนาโดยพิธี นี่ต้องพิจารณากายเป็นสติปัญญา ๔ ไอ้พุทธโศมันไม่มีปัญญา

ไอ้พุทธโศมันไม่มีปัญญาหรอก แต่ถ้าพอมีสัมมาสมาธิแล้วคลายออกมา เวลาคลายตัว
ออกมาแล้วพิจารณา อันนี้จะเป็นสติปัญญา ๔ เพราะ! เพราะมันมีจิต มันมีสมาธิ มันมี
สติ มีปัญญาเข้าไปใคร่ครวญ แต่ถ้าเรานึกเอานี้จิตมันไม่มี จิตมันไม่มีแล้วคิดได้อย่างไร
จิตมันไม่มีมันคิดที่ความคิด เพราะในสามัญญสำนักของเรา เรามีความคิดอยู่แล้ว ทีนี้เรา
เอาความคิดคิด เราเอาความคิดของเราพิจารณากาย มันไม่ถึงจิตใจ

จิตมันมีอยู่ในระดับหนึ่ง แต่เราเอาความรู้สึกสามัญสำนึกคิดใช้ใหม่ เราเอาสังขารคิดไป ว่าอย่างนั้นเลย เราเอาสังขารคิด พอเอาสังขารคิดมันจะเป็นสติปัญญา ๔ ใหม่ เพราะมันสมมุติมาตั้งแต่ต้น สมมุติมาตั้งแต่เราเริ่มคิดเรื่องกายแล้ว พอเริ่มคิดเรื่องกายนี้มันเป็นโลกียะ เพราะมันคิดเรื่องกาย พอคิดเรื่องกาย มันคิดออกมาแต่มันไม่ถึงจิต พอไม่ถึงจิตเราถึงบอกว่าสติปัญญา ๔ ไม่มี

เขาบอกนี่พุทธพจน์ พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม เป็นสติปัญญา ๔ แต่ไอ้พุทธโศ พุทธโศมันไม่มีสติปัญญา ๔ มันเป็นสมณะ.. มันเป็นสมณะ แต่ถ้าจิตมันสงบเข้าไปแล้ว มันออกมานี้ มันพิจารณา มันจะสติปัญญา ๔ โดยข้อเท็จจริง จะเป็นสติปัญญา ๔ โดยการชำระกิเลส จะเป็นสติปัญญา ๔ โดยถอดถอนกิเลส นี่หลวงตาถึงบอกว่า “มันไม่ได้ภาวนาพอเป็นพิธีเฉยๆ ใจ มันพิจารณาเพื่อถอดถอนกิเลสไป”

เราใช้ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อถอดถอนกิเลสตามความเป็นจริง ตามข้อเท็จจริงนั้น อันหนึ่ง พอทำเป็นพิธีใช้ใหม่ พอทำเป็นพิธีรูปแบบมันก็สวยงามใช้ใหม่ ทำเป็นพิธีแล้ว มันก็เข้าใจใช้ใหม่ ทีนี้พอเห็นผู้ที่ทำจริงทำจริงจังขึ้นมา ไอ้พวกนั้นเลยกลายเป็นอรรถกถา นุโยคไป ทำอะไรที่มันเกินกว่าเหตุไป

พอเกินกว่าเหตุแล้วมันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้เพราะอะไร มันเป็นไปไม่ได้เพราะบอกว่ามันภาวนาไม่ได้ ถอดถอนกิเลสไม่ได้ เราทำเป็นพิธีนี้เราสู่พุทธพจน์ เราจะไปนิพพานเอาชาติหน้า ชาติหน้า อีกแสนชาติ เขาไม่บอกว่ามรรคผลนิพพานจะมีในปัจจุบัน เพราะเขาไม่มีใครสรุปได้ แต่ของเรามีหลวงปู่มัน เรามีครูบาอาจารย์ของเราสรุปเข้ามาแล้ว เราทำความเป็นจริงของเราแล้ว

ฉะนั้นถ้าเขาทำเข้าสู่ความจริงไม่ได้ มันก็เข้าสู่ความจริงไม่ได้ แล้วพอทำนี่ก็บอกว่ามันเป็นสติปัญญา ๔ ใจ เพราะคำถามเขาบอกว่า “สงบแล้วคำบริกรรมพุทธโศจะหายไปหรือครับ”

หายสิครับ! แต่ถ้ามันสงบเป็นขณิกะ เป็นอุปจาระไม่หาย.. ความสงบมันมีหลายระดับ หลายชั้นนะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธินี่พอแล้ว อุปจารสมาธิพิจารณาได้แล้ว ฉะนั้นถ้าเป็นอุปจารสมาธิ พุทธโศไม่หายหรอก

ที่นี้พุทธโศภิตจะหายนี้หายที่อัปปนา นี้พอเข้าไปอัปปนา มันสักแต่ว่ารู้ มันถอดถอนหมด มันปล่อยหมด ปล่อยจนจิตสักแต่ว่าจิต จิตเป็นตัวของมันเอง คือจิตไม่กระทบอะไรเลย จิตทำอะไรไม่ได้เลย จิตรับรู้อะไรไม่ได้เลย ถ้ารับรู้อะไรไม่ได้ หลวงตาท่านพูดคำนี้ นะ

“ถ้ามันรวมลงสู่ความสงบแล้ว รับประกันได้ว่าเสื่อสาง เขาจะทำร้ายไม่ได้”

จิตอย่างนี้ เทวดา อินทร์ พรหมไม่สามารถทำให้กระเทือนได้เลย ถ้าจิตลงขนาดนี้ นะ ฉะนั้นถ้าจิตลงขนาดนี้ อยู่ในป่าในเขา เสื่อสางนี้ไม่กลัวสิ่งใดเลยถ้าจิตลงได้ขนาดนี้ แต่จะลงได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าจิตมันไม่ลงได้มากขนาดนั้น น้อยคนมากที่จะลงได้ ฉะนั้นครูบาอาจารย์ท่านถึงบอกว่า

“ถ้าใครไม่เคยเข้าสู่อัปปนาสมาธิ อย่ามาโหม้! เป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าจิตของใครเคยเข้าสู่อัปปนาสมาธิ พุทธโศภิตเด็ดขาด! พุทธโศภิตแน่นอน! หายจริงๆ”

แต่เพราะคนมันเข้าได้น้อย แล้วเข้าไม่ได้ เพราะคำว่าหาย ก็เลยกลายเป็นหายแบบจินตนาการ หายแบบทางวิชาการ เราเอาคำว่าพุทธโศภิตมาวิเคราะห์ วิจัยกัน ให้เป็นแค่ความรู้ แล้วมาเถียงกัน ความจริงพุทธโศภิตมันหายจริงๆ ตามข้อเท็จจริง แต่เราเอาคำว่าพุทธโศภิตนี้ออกมาเป็นทางวิชาการ แล้วมาวิจัยกัน มาวิเคราะห์กันว่าพุทธโศภิตมันจะหายได้อย่างไร

พอวิเคราะห์ทางวิชาการแล้วมันหายไม่ได้ เพราะทางวิชาการก็คือความคิด ปฏิสัมพันธ์ที่ไม่มีวันสิ้นสุด ความคิดของปฏิสัมพันธ์ที่ไม่มีวันสิ้นสุด มันจะสิ้นสุดได้อย่างไร ที่นี้พอมันไม่มีที่สิ้นสุดก็ก็ต้องว่าพุทธโศภิตหายไม่ได้ เพราะก้อยังพูดได้อยู่นี้ เพราะก้อยังวิจัยอยู่นี้ เพราะก้อยังจินตนาการอยู่นี้ แล้วพุทธโศภิตมันจะหายได้อย่างไร

เพราะเอาข้อเท็จจริงนี้ออกมาเป็นทางวิชาการ ออกมาวิเคราะห์ วิจัยกัน มันถึงสรุปกันไม่ได้ แต่ถ้าผู้ที่เป็นความจริง เขาพุทธโศภิตของเขา เขาทำของเขาตามความเป็นจริง เข้าสู่อัปปนาสมาธิ พุทธโศภิตเด็ดขาด! หายเด็ดขาด! พอหายแล้วนะ อัปปนาสมาธิมันก็ไม่ใช่ว่าจะใช้ปัญญาเพื่อเกิดวิปัสสนาญาณ ไม่ใช่.. เข้าไปพัก เข้าไปมีกำลัง มันอยู่ที่จิต

ของคนที่จะเข้าไปได้ พอเข้าไปพักมีกำลังแล้วคลายตัวออกมา พอคลายตัวออกมาก็ใช้ปัญญาพิจารณาให้เป็นสติปัญญา ๔ ไป

ฉะนั้นผู้ที่ปฏิบัติ เวลาปฏิบัติไม่ได้ ทุกคนก็คิดว่าแล้วเมื่อไหร่จะได้เข้าสู่อุปปนาสมาธิ เมื่อไหร่จิตมันจะสักแต่ว่า มันจะปล่อย.. มันไม่ใช่ต้องทำขนาดนั้น ก็คำว่าเข้าไปพัก แต่ถ้าเราเข้าถึงขณะใช้ใหม่ เราก็ใช้ปัญญาของเราเพื่อให้มันชำนาญการ จะเข้าสู่อุปจาระด้วย ใช้ปัญญาไปด้วย คือเราใช้ปัญญาฝึกปัญญาไปตลอดเลย จะเป็นขณะ เป็นอุปจาระ พิจารณาได้ทั้งนั้น แล้วขั้นที่มันจะไปชำระกิเลสกัน มันอยู่ที่อุปจารสมาธินี้เท่านั้น

อุปปนาสมาธิไม่ใช่พื้นฐานที่จะชำระกิเลส อย่างเช่นเรามีเงินทองมหาศาล เราเก็บเงินของเราไว้ แต่เวลาเราจะใช้เพื่อทำธุรกิจต่างๆ เราก็ใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้นละ เราไม่ใช่เอาเงินของเราทั้งหมดเลยนะเอามาใช้ กินกล้วยเดี่ยวขามหนึ่งต้องเอาเงินร้อยล้านไปวางไว้ตรงนั้นด้วยหรือ กินกล้วยเดี่ยวขามหนึ่งก็ ๒๐ บาทวางไว้ก็จบแล้ว ไอ้เงินร้อยล้านก็เก็บไว้บ้าน

นี่เวลาเข้าสู่สมาธิก็คือฐานของความรู้สึก ก็เอาไว้นั้นแหละ แต่จะใช้เท่าไรละ จะกินกล้วยเดี่ยวขามหนึ่งก็ ๒๐ บาท อ้าว.. จะกินอาหารที่เป็นโต๊ะจีน อ้าว.. จะกินกี่เท่าเท่านั้นแหละ เราจะกินอาหารอะไรก็แล้วแต่ ราคามันก็เท่านั้นแหละ ก็ใช้เท่านั้นเอง ฉะนั้นเวลาจิตมันออกวิปัสสนาก็เท่านั้นแหละ ไม่ใช่อุปปนาสมาธิ แต่อุปปนาสมาธินี้เข้าไปยืนยันกันทำให้เรารู้จักใจ

เวลาพระนะถ้าไม่เคยเข้าสู่ที่นี่ แล้วพระเจ้าไม่เป็นก็เข้าไม่เป็น ถ้าเข้าเป็นแล้วจะรู้ว่าแค่ไหนมันเป็นประโยชน์ คนเรามีเงินมากน้อยขนาดไหน จะจับจ่ายใช้สอยก็เท่าที่เรามีความจำเป็น ไอ้เงินที่เขาเก็บไว้ส่วนหนึ่ง พอจำเป็นก็ใช้ส่วนหนึ่ง ไม่ใช่จะไปไหนก็เอาเงินทั้งหมดผูกเอาไว้ด้วยว่าฉันมีเงินขนาดนี้ จะใช้สอยขนาดนี้

นี่เข้าอุปปนาสมาธิแล้วก็วางไว้ ออกมาก็เป็นอุปจาระ ขณะ ก็ใช้เท่านั้นเอง! ใช้เท่านั้นเอง แต่ทีนี้เราใช้ไม่ได้ เราพิจารณาไม่ได้ เพราะเรฝึกไม่เป็น เราใช้ไม่ได้ เราก็เข้าไปพักเพื่อมีฐานให้มากขึ้น อย่างเช่นเราจะใช้เงินนี้เราไม่มีเงินมาก เงินน้อยเราก็ไม่กล้าใช้ ถ้าเรามีสักร้อยล้าน ล้าน ๒ ล้าน เราก็กล้าใช้ เราก็เข้าไปพัก ก็เท่านั้นเอง!

ฉะนั้นเวลาใช้ปัญญาแล้ว มันจะใช้ปัญญาอย่างนั้นเพื่อประโยชน์กับตัวเองนะ
ฉะนั้นเราถึงบอกว่า “สงบแล้วคำปริกรรมหายเหวอครับ”

หายครับ! หาย แต่หายแล้วเวลาเราจะใช้วิปัสสนามันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง มันไม่ใช่
ว่าพอมันหายปั๊บแล้วมันจะเป็นพื้นฐานให้เราเจริญเติบโตไปเลย ก็ไม่ใช่

การออกใช้ปัญญานะ มีสมาธิมากน้อยขนาดไหน ถ้าใช้ปัญญาไม่เป็น ใช้ปัญญา
ไม่ถูก มรรคก็เกิดไม่ได้หรอก มรรคจะเกิดได้ต่อเมื่อสมาธิเป็นสัมมาสมาธิ แล้วออกใช้
ปัญญาได้ถูกต้อง เหมือนเรานี่ ทุกคนถ้ามีเงินแล้วลงทุนถูกต้อง ทำถูกต้อง กิจการเราจะ
มั่นคง เราจะมีเงินมากน้อยขนาดไหน เราใช้จ่ายไม่เป็น มันก็หมดตัวทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้นจะอัปนาสมาธิที่รื้อยหนักแล้วแต่ ถ้าใช้ปัญญาไม่เป็น อัปนาสมาธิก็
คืออัปนาสมาธิใจ มันจะเกิดปัญญาขึ้นมาได้อย่างไร ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมาได้ มันก็ใช้
พื้นฐานนั้นเอามาเพื่อเป็นประโยชน์กับเรา

ฉะนั้นสิ่งที่พุดนี้พุดให้เห็น เพราะว่ามีคนถามเรื่องนี้เยอะ แล้วก็เอาพุทธโศภายไป
เป็นทางวิจัย แล้วเอาพุทธโศภายไปทางวิชาการ แล้วพอเวลาปฏิบัติ พวกปฏิบัติก็สร้างให้
มันหายอีก คือว่ามันหลงทั้งทางวิชาการ มันหลงทั้งในการปฏิบัติ มันหลงแล้วมันทำไม่
ถูกต้อง ถ้ามันถูกต้องนะสบายมาก

หายจริงๆ แล้วคำว่าหายของครูบาอาจารย์เรานี้นะ อย่างหลวงตาท่านพุดว่าของ
ท่านหาย พอของท่านหายปั๊บ เห็นไหม เวลาฟังหลวงปู่มนนี่จิตดับไป ๓ วันเลย แล้วพอ
เวลาหายนี้หายแล้วทำอะไรต่อไป หายก็อยู่กับผู้รู้นั้น แล้วเดี๋ยวมันออกมาอีกก็พุทธโ
อีก นี่คนหายจริงเขารักษาของเขาได้ เขาทำของเขาได้ แล้วมันเป็นประโยชน์ของเขาได้

ไอ้คนที่ไม่เคยหายสิ ไม่เคยหายแล้วก็อยากให้หาย ก็ทำให้ตัวเองหลงทางไป ไอ้ที่
ทางวิชาการเขาบอกหายไม่ได้อีก มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เป็นสิ่งที่ว่า.. นี่มันก็เหมือนกับที่
เขาพุด ว่าถ้าเราขาดครูบาอาจารย์ที่รู้จริง มันจะเคลียร์ตรงนี้ไม่ได้ แล้วเราก็จะหมุนของ
เราอยู่อย่างนั้นล่ะ ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่จริงมันจะเป็นประโยชน์กับเรานะ

ฉะนั้นยืนยันว่า “ถ้าเป็นอัปนาสมาธิ จิตสงบสู่ความจริงแล้ว พุทธโศภายจริงๆ”
เอวัง